

БАГАТСТВО ЯК МЕТА І ПІДґРУНТЯ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ

Актуальність теми дослідження. У науково-філософському дискурсі сучасну епоху трактують як століття економцентризму, епоху тотального споживання, підкреслюючи тим самим, що відношення до багатства надто актуалізувалось і бажання бути багатими як на індивідуальному рівні, так і на рівні взаємодії соціальних спільнот, стає нав'язливою ідеєю і часто доходить до рівня «соціальної шизофренії». Досягнення багатства стає домінуючим соціальним механізмом, який породжує різні процеси: від процвітання до занепаду. Тому аналіз складних соціальних процесів, пов'язаних із нав'язливим прагненням людини епохи постіндустріалізму до реалізації споживачького «модусу володіння» і, як наслідок, закономірною деформацією самої ідеї соціальної справедливості та соціального блага, залишається актуальною проблемою сучасного соціально-філософського дискурсу. Потреба соціально-філософського осмислення феномена багатства зумовлена її особливостями організації сучасного суспільного життя. Йдеться про очевидне, на наш погляд, домінування економцентричної моделі західної цивілізації, що породило найпоширеніший тип суспільства, а саме суспільство консюмеризму з його тривіальними цінностями масового споживання і не завжди високодуховного задоволення. Проблема формування багатства в соціальному просторі завжди цікавила дослідників. В епоху античності багатство стало предметом значної зацікавленості Арістотеля, Ксенофонта, Платона. В умовах становлення капіталістичного способу виробництва проблема досягнення і накопичення багатства стала однією з ключових у науковій парадигмі. **Мета дослідження** є соціально-філософський аналіз феномена багатства в якості варіанта історичного процесу, що породжує своєрідні фундаментальні характеристики на різних етапах суспільного розвитку. Досягнення поставленої мети вимагає філософського та соціально-гуманітарного осмислення феномена багатства як мети та підґрунтя соціального розвитку; - уточнити сутність феномена багатства та зміст понять, що його позначають; - охарактеризувати функціональне поле накопичення та соціальні наслідки концентрації багатства у різні історичні епохи; - розкрити специфіку сприйняття природи багатства та соціальної дійсності. **Об'єктом дослідження** є багатство як безпосереднє володіння матеріальними і духовними цінностями та інструмент становлення особливого типу перерозподілу та соціальної взаємодії в індустріальному і постіндустріальному суспільстві. **Предметом дослідження** є аналіз багатства у його різноманітних проявах як мети та підґрунтя соціального розвитку в його історичній динаміці. Поняття багатства як ніколи раніше набуло своєї полісемантичності в контексті розвитку сучасного гуманітарного знання. Хоча пріоритет в дослідженні багатства як соціального явища і у понятійному окресленні займають економічні науки, проте в результаті такого аналізу абсолютизуються окремі характеристики того, що прийнято називати багатством. Поширеною є думка, що шлях до успіху, задоволеності, реалізації сподівань на бажане життя знаходиться у багатстві. Багатство у такому смислі виступає як засіб переходу до кращого стану існування і отримує своє втілення у феномені грошей. Є засоби (гроші) - є можливості, не має - відповідно, не варто й сподіватись на реалізацію бажаного. За такої позиції багатство - це процес та результат нагромадження такої кількості матеріальних благ, що не тільки забезпечують гідне життя людини та суспільства, але і формують надлишок. Проте, таких підхід до розгляду багатства виявляється обмеженим.

Соціально-філософське дослідження багатства не можливе без бідності. Економічні науки визначають бідність як таку характеристику економічного стану індивіда чи соціальної групи, при якому стає неможливим самозабезпечення необхідними благами для життєдіяльності. Виділяються три основні концепції визначення бідності: абсолютна, відносна та суб'єктивна. Абсолютна концепція бідності ґрунтується на неможливості задовольнити встановлений мінімальний перелік основних потреб людини, коли соціальний суб'єкт знаходиться нижче межі так званого прожиткового мінімуму. Відносна концепція бідності базується на співвідношенні показників добробуту людини з рівнем матеріальної забезпеченості, що є домінуючою в конкретній країні. Масштаби відносно бідності не співпадають з масштабами абсолютної. Суб'єктивна концепція бідності впливає з оцінок матеріального становища та рівня життя, даних самими соціальними суб'єктами. Соціально-філософський аналіз бідності дає змогу поглянути на людину крізь призму всієї її екзистенції. Бідність можна визначити як нестачу в чомусь, соціальну невизначеність, незатребуваність, невлаштованість, нереалізованість, нестабільність, острах за майбутнє. Багатство для мислителя є похідним від знання та мудрості. Розмісли Платона про благо торкаються також проблеми багатства. Благо буває душевне - справедливість, розуміння, мужність, розсудливість тощо; тілесне - краса, гарна статура, здоров'я, сила; «сторонні» - друзі, шість вітчизни та багатство. Тож у Платона багатство пов'язано з можливістю, по-перше, робити добрі справи для блага інших, по-друге, воно відноситься до вторинних або «сторонніх» цінностей [1, с.154]. Багатство - достатня кількість цінних фінансових чи матеріальних благ, які можна використати для транзакцій. В економічному розумінні - це чиста вартість матеріальних і фінансових засобів (усі активи мінус пасиви), якими володіє нація, особа чи фірма у певний проміжок часу. Також може означати велику кількість чогось, багатоманітність (культурне багатство, духовне багатство). Етимологічно походить від індоєвропейського bhádhā - маєток, щастя [2]. «Багатство народів» (повна назва *Розгляд природи та причин багатства народів*, англ. *An Inquiry Into The Nature And Causes Of The Wealth Of Nations*) - фундаментальна праця шотландського економіста Адама Сміта, в якій розглядаються різні аспекти функціонування ринків, грошової економіки, факторів виробництва і зовнішньої торгівлі. «Багатство народів» є початком сучасної економічної теорії і відображає переконання лібералізму. В цій книзі вперше сформульовано ідею про те, що економічна діяльність окремих індивідів, що діють винятково заради власного зиску, в підсумку призводить до багатства і добробуту всього суспільства [3]. Національне багатство - це сукупність матеріальних благ і духовних цінностей, нагромаджених суспільством за всю його історію, які мають ринкову цінність і можуть обмінюватися на гроші або інші блага. Масштаби, структура і якісний рівень національного багатства визначають економічну могутність країни, потенціал її наступного соціально-економічного розвитку. Національне багатство складається із фізичних благ і активів - фінансових активів, навичок, умінь, тобто всього того, що може принести прибуток, який є віддачею від цього багатства. Всі ці складові елементи можуть розглядатися як національне багатство лише тоді, коли вони можуть продаватися і купуватися на товарних або грошових ринках. Багатство нації може бути поділено на два основних види - речове багатство, втілене в фізичних і фінансових активах, яке називається капіталом, і неречове багатство, яке називається людським капіталом. Важливими складовими елементами речевого національного багатства є: створений і нагромаджений в країні виробничий капітал (активи), які, в свою чергу, поділяються на основні та оборотні [4]. До основних відносяться засоби праці (споруди, будинки, обладнання, машини, верстати, прилади), які використовуються в декількох виробничих циклах. До оборотних - предмети праці (сировина, матеріали, електроенергія, паливо), які використовуються повністю протягом одного виробничого циклу; основний невірбовничий капітал (активи), тобто активи, які функціонують в соціальній сфері - житло і будинки, лікарні, школи, культурно-освітні і спортивні установи тощо; майно домашніх господарств - житло, предмети домашнього вжитку тривалого використання (меблі, автомобілі, побутова техніка, одяг тощо), засоби праці підсобних господарств, домашні тварини [5, с.27-28]. **Висновок** Багатство є для кожного різне для деяких людей воно в матеріальних цінностях, а для інших людей багатство є в духовній гармонії, розум, а для інших це є родина багатство для кожної людини це є різне.

Список використаних джерел

1. Мунье Э. Манифест персонализма. М.: Республика, 1999. С. 154
2. Гомперц Т. Греческие мыслители URL: <http://www.info-library.com.ua/books-text-11401.html>
3. Яременко Василь, Сліпущко Оксана «Новий тлумачний словник української мови» URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
4. Дослідження про природу і причини багатства народів. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Дослідження_про_природу_і_причини_багатства_народів
5. Кириленко В.В. Економіка. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. - Тернопіль: Економічна думка, 2002. - 193 с.